

İspanya Devrimi'nde Endüstriyel Kolektifleştirme - III

Anarşist Ekonomi Tartışmaları (10)

Deirdre Hogan

11.10.2014

İçindekiler

Zorluklar ve Zayıf Yanlar	4
Kapsam	5
Ne oldu... ?	5
Karşı Devrim	5
Sonuç	6

Anarşist Ekonomi Tartışmaları yazı dizisinde, önceki sayılarımızda iki bölümünü yayınladığımız Deirdre Hogan'ın "İspanya Devrimi'nde Endüstriyel Kolektifleştirme" yazısının son bölümüyle devam ediyoruz.

Yazının son bölümünde, İspanya Devrimi sürecinde kolektifleştirme sürecinde karşılaşılan zorluklar, kent ve kır ekonomilerinin dönüşümlerindeki farklılıklar, toplumsal muhalefetin anarşist olmayan kesimleriyle toplumsal devrim sürecinde karşılaşılan pratik sorunlar anlatılmaktadır.

Ayrıca bu sorunların devrim sürecine ve özelde ekonomik dönüşüme olan etkileri üzerinde duruluyor.

Önceki iki bölümle beraber değerlendirmenin yer aldığı sonuç bölümüyle noktalanan yazı, toplumsal devrimin ekonomisinin ne olabileceği yönünde ayrıntılı bir çalışma olması adına önem taşıyor.

Zorluklar ve Zayıf Yanlar

Kapsam

Kırsal bölgelerde süren devrim, endüstriyel alanlardaki kolektif ortaklıklardan daha ileri bir düzeydeydi. Tarımsal ortaklıkların birçoğu “herkesten kabiliyetine göre, herkese ihtiyacı kadar” şiarıyla bir anarşist komünizm kademesine ulaşmayı başardı. Hem tüketim hem üretim kolektifleştirildi. “Buralarda yaşam standardı ve gelir düzeyinde maddi bir farklılığa rastlanmıyordu, ayrı grupların birbiriyle çatışan çıkarları yoktu.” [19] Şehir ve kasabalarda yapılan kolektifleştirme bu seviyede değildi.

Kapitalist para ekonomisinin unsurları, burjuvazinin önemli bir kısmı ile birlikte devlet kurumları ve geleneksel siyasi partiler varlıklarını sürdürüyordu. Kolektifleştirme, işçilerin işyerlerindeki öz-yönetimleri ile sınırlıydı. İşçiler fabrikaları işletiliyor, malları satıyor ve karı paylaşıyordu fakat bu işyerleri kapitalizm çerçevesinden bağımsız değildi.

Gaston Leval, endüstriyel kolektifleri bir çeşit “kapitalizm ve komünizm arasında sıkışmış bir öz-yönetim” olarak tanımlıyor ve “Devrim kendini tamamen sendikalarımızın vizyonu ile genişletseydi böyle kalmazdı.” diyordu. [20]

**

Ne oldu... ?

Sendika üyeleri fabrikalarda yönetimi ele geçirip kolektifleştirme yaparken bu kazanımlar politik olarak birleştirilemedi. Devrimin kendini genişletememesinin ana sebebi buydu. Devrim patlak verdiğinde sınıfsal işbirliği (antifaşist birlik) adıyla meşrulaştırılan devlet, varlığını devam ettirdi. Böylece, fabrikaların ve sokakların kontrolü işçilerde olmasına karşın, devletin devrime karşı hareket etme ve iktidarı geri alma kabiliyetine sahip olana kadar yavaş yavaş gücünü topladığı, ikili bir iktidar dönemi yaşandı. Devrimin ekonomik eksiklikleri: Finansal sistemin kolektifleştirilmemesi, kolektifleştirmelerde İberyaya genelinde bir birlik olmaması, endüstriyel kolektiflerin kendi koordinasyonlarının ötesine gitmemesi; ayrılmaz biçimde bu büyük politik hataya bağlıdır.

İhtiyaç temelli üretime, üretim araçlarının ve üretilenin ortak kullanımına dayalı anarşist komünizmi başarmak için kapitalist finans sisteminin tamamını değiştirmek ve onun yerine, tüm işgücünün federatif birliğine dayalı kolektif bir ekonomi ve bu ekonominin tümüne ilişkin kararların alınabileceği ve koordinasyonu sağlayacak federal bir yapının kurulması gerekiyordu. Hükümet ve kapitalist pazar ekonomisi yerine bu yeni ekonomik ve siyasi örgütlenmenin gelmesi gerekiyordu. Kropotkin’in söylediği gibi, “yeni bir ekonomik örgütlenme biçimi, yeni bir siyasi yapılanma biçimine ihtiyaç duyar.” [21] Fakat kapitalist siyasi yapı –devlet gücü- durduğu sürece, yeni ekonomik örgütlenme gelişemedi ve ekonominin bütünsel koordinasyonuna girilmedi.

**

Karşı Devrim

Farklı sosyal sınıflardan yayılan sosyal akımların yarattığı çelişkili unsurlar ve muhalefet, endüstriyel kolektiflerin tarımsal kolektiflerle aynı şekilde ilerlemesini engellendi.[22] Örneğin bir endüstri kenti olan Alcoy’da sendika istisnasız tüm endüstrileri anında kontrol altına aldı ve üretimi mükemmel bir şekilde

örgütledi.

Fakat Leval'ın belirttiği gibi: "Diğer yerlerde de olduğu gibi, zayıf nokta dağıtımın örgütlenmesiydi. Tüccarlar ve siyasi partilerin hepsi tümüyle kolektifleştirilme tehdidi karşısında telaşa düştüler ve bu "fazla devrimci" programla savaştılar. Bu muhalefet olmasa daha iyisini yapmak mümkün olurdu... Çünkü sosyalist, cumhuriyetçi ve komünist politikacılar başarımızı engellemek için ellerinden geleni yaptılar. Bunu eski düzeni geri getirmeye ya da ondan kalanı korumaya kadar vardırıdılar." [23] Karşı-devrimci güçler İberya'da yaşanan devrimci değişikliklere karşı birleştiler ve devletin gücünü kullanarak kolektiflere saldırdılar. Devlet başından beri altın rezervleri gibi bazı kaynakların kontrolünü ele geçirmişti. Cumhuriyetçi devlet, altın rezervleri ve kredi üzerindeki tekeli sayesinde ekonominin bazı unsurlarını işçi sınıfının kontrolünden çıkarabildi ve böylece devrimin ilerlemesini baltaladı.

Katalan Hükümeti Ekim 1936'da, kolektifleri kontrol altına almak, kapsamlarını daraltmak, işçi sınıfının ekonomik birliği sağlamak ve tüm ekonomiyi alttan yukarı düzenlemek için yaptığı hamlelere karşı koyabilmek için, Kolektifleştirme Kararnamesi'ni yayınladı. Kolektifleri "yasallaştıran" kararname, her bir atölyenin ve fabrikanın, ürettiklerini bağımsız olarak satmasını şart koşarak, anarşist komünizme doğru gelişmelerini engellemiştir.

Devlet kararname ile Ekonomi Bakanlığı'na bağlanan idare komiteleri üzerinden kolektifleri kontrol etmeye çalıştı. Ayrıca kararname, sadece 100 veya daha fazla işçisi olan fabrikaların kolektifleştirilmesine izin veriyordu.

Daha önce bahsi geçtiği gibi, C.N.T militanları işyerleri arasında daha iyi bir koordinasyon için uğraşırken bu sistemle savaştı. Yayınlarında, sendika ve kolektif toplantılarında yoldaşlarını kısmi kolektifleştirmenin tehlikelerine, üretimin kontrolünü tümüyle kendi ellerinde tutmalarının gerekliliğine ve Kolektifleştirme Kararnamesi'nin yaratmaya çalıştığı işçi bürokrasisini yok etmeye ikna etmeye çalışıyorlardı. Kısmen başarılı oldular ve endüstriyel kolektifler toplumsallaşmaya başladı. Fakat hammadde temin etmekte gittikçe artan sıkıntıların yanı sıra karşıdevrimcilerin saldırılarına maruz kaldılar. Bu saldırılar arasında kır-kent takaslarının kasti olarak engellenmesi, devlet kontrolüne girmeyi kabul etmeyen kolektiflerin, hatta savaş endüstrisinde olanların bile, sistematik olarak işletme sermayesi ve hammaddeden mahrum bırakılması vardır.

Daha sonra Mayıs 1937'te, hükümet birliklerinin Barselona'da telefon santralini kontrol eden CNT gibi kentsel kolektiflere karşı harekete geçmesiyle sokak çatışmaları patlak verdi. 1938 ağustosunda, savaşla ilgili tüm endüstriler tamamen hükümet kontrolüne girmişti.

"Kolektifleri zayıflatan her saldırıda, üretkenlik ve moral önemli ölçüde düştü: İspanyol Cumhuriyeti'nin 1939'da Franco güçlerine yenik düşmesinde bu da etkili olmuştur." [24]

**

Sonuç

İberya'daki devrim, endüstri alanında sınırlı kalmasına rağmen, işçi sınıfının, patronlar ve yöneticiler olmadan fabrikaları, atölyeleri ve kamu hizmetlerini başarılı bir şekilde işletebileceğini açıkça göstermiştir. Kararların tabandan yukarı alındığı anarşist örgütlenme yöntemlerinin, birçok farklı şehir ve kasabada bulunan binlerce işçinin koordinasyonunu gerektiren büyük ölçekli sanayilerde etkin bir şekilde işleyebileceğini kanıtlamıştır. Devrim bize ayrıca şunu; sıradan insanların kendi hayatlarını kontrol etmeye başladıklarında kazandıkları yaratıcı ve yapıcı gücü göstermiştir. İberya işçi sınıfı savaş boyunca üretimi sürdürmekle kalmadı, aynı zamanda üretimi arttırdı. İşyerlerindeki çalışma koşullarını iyileştirdiler, yeni üretim teknikleri ve süreçler yarattılar. Faşizme karşı savaşı mümkün kılan bir savaş endüstrisini yoktan var ettiler. Devrim ayrıca kapitalizmin ürettiği rekabet ortamı olmadan, endüstrinin çok daha rasyonel bir şekilde çalışabileceğini gösterdi. Son olarak, örgütlenerek ilham almış bir işçi sınıfının toplumu dönüştürme gücünü kanıtlamıştır.

Anarşist Kütüphane



Deirdre Hogan
İspanya Devrimi'nde Endüstriyel Kolektifleştirme - III
Anarşist Ekonomi Tartışmaları (10)
11.10.2014

Bu yazı Meydan Gazetesi'nin 21. Sayısında yayımlanmıştır.

tr.anarchistlibraries.net